

بسم چاشنی بخش زبانها

حلاوت بخش معنی در بیانها

آموزگار

مشروطه خواهان درست اندیش ایران از نقش و ارزش مطبوعات در دفاع از حقوق ملی و انسانی و پاسداری از آزادی و استقلال و آگاهی و آموزش مردم به خوبی آگاهی داشتند که مطبوعات را در قانون اساسی چهارمین رکن مشروطیت شناخته اند و از آن زمان تا به اکنون درستی این شناخت را شاهدیم و نامه آموزگار نیز با شعار «دولت جان پرور است صحبت آموزگار» آن را به اثبات رسانید.

این روزنامه «علمی، اخلاقی، ادبی که از هرگونه مطالب به حال ایران سخن می راند» به مدیرمسئولی محمدتقی شیرازی از تاریخ (دوشنبه ۷ شهر جمادی الثانی ۱۳۲۹) در مطبعه سعادت رشت ۲۳ شماره مرتب چاپ و منتشر گردید، مدیرمسئول آن اندکی پیش تر، یعنی از سه شنبه ۲۵ ربیع الثانی ۱۳۲۹ تا چهارشنبه ۲۳ جمادی الاول ۱۳۲۹ نامه نوع بشر را در رشت می نوشت^(۱) که پس از انتشار ۶ شماره (به هر علتی توقیف یا تعطیل) چاپ و نشر آن متوقف گردید، ولی مدیرش از پای نماند و به انتشار آموزگار پرداخت، البته با علم و آگاهی اینکه:

«... سرآمد قوای مستحکمه عالم و محکم ترین وسائل جنگ و دفاع امروزی بنی آدم، جراید آزاد و مطبوعات است، استماع یک چنین جمله مهمه و قبول نمودن آنهمه اقتدارات عالیّه را از برای مطبوعات، آن هم در انتظار جاهلانه و افکار محدود یک قوم چشم بسته و یک ملت نفس گسته، اگر حمل بر اغراق و زیاده روی نگردد، لااقل دلایل ثابت و حجت های بینه را طلب می کند. چگونه ممکن و چه قسم متصور است که افراد جاهله عالم و یا اعضاء بیسواد ایران با آنکه یک عمری را به نداشتن مطبوع گذرانده و ایامی را به قرائت الف لیل و کتب موهوم بسر برده، یکمرتبه بدون حجت و دلیل، و بی اقامه اسناد و کفیل، ورق پاره های مطبوعات را از توپ گروپ قوی تر و از نظام های علمی منظم و بلکه محکمتر پندارند...»^(۲)

باور داریم که حرف پرسش (چگونه) یک نوع تعارف و تجاهل العارف است، چون او به نقش مطبوعات در جامعه آگاه بود و گرنه پس از تجربه روزنامه نویسی و نشر نوع بشر نیازی به بنیاد آموزگار نداشته است.

ما وقتی به بررسی انقلاب مشروطیت ایران می نشینیم متوجه می گردیم غرض اصلی مردم آزاده و ستمکشیده ما، آگاهانه در هم شکستن پایه های قدرت ضل الله ها و قدر قدرت ها و اکتساب حقوق بشر بود، اگر در واقع انقلاب فرانسه بر انقلاب

ایران و رهبران مشروطیت اثرگذاری داشت، با توفیقی که ملت ایران یافت متوجه می‌گردیم انقلاب چین هم در ۱۹۱۱ به رهبری دکتر سون یاتسن و انقلابیون حزب کمونیست روسیه در ۱۹۱۹ به رهبری لنین به گونه‌ای از انقلاب مشروطیت ایران تأثیر پذیرفت. آن یک سلسله چینک و این یک تزارسم را از میان برداشت و حالا اگر این پیروزی بهره انقلاب مشروطه نگردید عیب را باید در اشتباهات دانست، آنها نیز چون ما، برای انقلاب به مردم خود تفهیم کردند می‌توان در مقابل قدرت‌های جهانی ایستاد و در لابه‌لای صفحات روزنامه آموزگار آنگاه که به‌گفته سلسله مقالات مندرجه پی می‌بریم، بیشتر ایمان به این واقعیت می‌آوریم.

از ویژگی‌های آموزگار تفسیر و تشریح مرامنامه فرقه دموکرات ایران با زبانی بسیار ساده و همه فهم است و این سلسله مقالات جزو بهترین مطالب روزنامه برای عوام بشمار می‌رفت، یعنی دهقانان و رنجبران و حتی پیشه‌وران منطقه را، به مسایل سیاسی و حقوق ملی آشنا می‌ساخت و برای اینکه این تفسیرها و توجیهات کاملاً در مغزها بنشینند از اشعار بسیار روان و بدون ابهام و استعاره سود می‌جست.

دیگر از ویژگی‌های آموزگار این بود که...

«... دروغگو، دروغ‌نویس نبوده مغرض نیست، از روی هوی نفس چیزی نمی‌نویسد، موافق میل شخص و هیچکس چیزی درج نمی‌کند، افترا نمی‌بندد، بهتان نمی‌زند، اغراق‌گویی نمی‌کند، سخنان او فسانه نیست، مغلق نمی‌نویسد، با زبان ساده که هر کس می‌تواند بفهمد - موافق با قانون شریعت مطالب را درج می‌نماید و گمان می‌کند اتمام حجت نموده و در محضر خدا و رسول اداء تکلیف خود نموده است...» (۳)

ویژگی دیگر آموزگار، چاپ و نشر داستان‌های کوتاه بود که متأسفانه به تمام شماره‌ها نکشید ولی همان چند داستان نشان‌دهنده خیزش موج نویی در جامعه می‌بود، در این نامه اگر به اخبار کمتر توجه می‌شد ولی پیرامون اخبار مهم مقالات مستدل و مفصلی نوشته و در اختیار خواننده قرار می‌گرفت.

محمدتقی شیرازی، شخصاً فردی دموکرات و روزنامه‌اش نیز در همین راستا بود که این امر از اولین مقاله در نخستین شماره با عنوان «رنجبر کیست» آشکار می‌گردد و مقالاتی چون «حقوق رنجبران چیست»، «دلیل تعیین حقوق رنجبران احتیاج است» و به همین‌گونه دیگر مقالات مشخص می‌باشد.

تعطیلی آموزگار در تاریخ سه‌شنبه ۲۹ ذی‌قعدة ۱۳۲۹ پس از ۶ ماه مایه تأسف بود و جا دارد چاپ مجدد آن را به فال نیک گرفته و برای جامعه ایران آرزوی پیروزی‌های بیشتری را بنماییم. رشت. فریدون نوزاد

پانویس

۱- پروفیسور ادوارد برون: تاریخ مطبوعات و ادبیات ایران در دوره مشروطیت. ترجمه رضا صالح‌زاده ج ۳ ص ۱۲۲ - ه.ل. رابینو. روزنامه‌های ایران. برداشتی از فهرست ه.ل. رابینو ترجمه و تدوین جعفر خمami زلحجه. انتشارات اطلاعات ص ۲۵۵ - محمد صدرهاشمی. تاریخ جراید و مجلات ایران ج ۴ ص ۳۲۱، فریدون نوزاد. تاریخ جراید و مجلات گیلان ص ۸۸

۲- فریدون نوزاد. تاریخ جراید و مجلات گیلان ص ۸۸ چاپ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.

۳- نامه آموزگار. ش ۱۱ ص ۴.

به نام آنکه جان را فکرت آموخت

صده و فرمان مشروطیت در ۱۶ جمادی الاخری ۱۳۲۴ قمری ۱۴ مرداد ۱۲۸۵ ش. حادثه‌ای که دست‌انگیزان سلاطین و پادشاهان را در بر داشت. خداوندی بزرگ جسته تاریخ معاصر ایران است این خداوند، برای نخستین بار در کسره تاریخ ایران زمین، یعنی مملکت مطلقه و حاکمیت مستبد و تحکیم حکومت بی قید و شرط، بر فرمانروایی مشروط و مقید قانون و ذعان بقضای مردم تعیین سرنوشته‌ای گذاشت و در عرصه سیاست داخلی، راههای مشارکت سیاسی، نظارت بر اداره کشور، آزادی و توسعه اقتصادی، و در پهنه سیاست خارجی، میر غریت و بنامه‌ریزی برای مایه‌ای ایران زمین از سلسله و پادشاهی جنبی بر مملکت کشور و بی‌ازدواجی به یکجمله را بر روی مردم ایران کشود. بنیاد محترم و زیران تاریخ ۱۳۱۴ با غایت به جایگاه جسته و بنیادین مشروطیت، در تحول کامل حیات سیاسی فکری اجتماعی جامعه ایران، علمی و صوری و از آنجا که علمی عدم تحقیقات و فناوری، فرهنگ و رشد اسلامی، آموزش پرورش وزارت کشور و فرهنگ با شرکتی و شکیلی نهادی و وزارت علوم تحقیقات و فناوری، به بنامه‌ریزی و تمهید مملکت مراسم بزرگداشت یکصدین سالگرد مشروطیت ایران پرداخته، به کلام بهجری بنامه‌ریزی خاص برای تحقیر این مهم بادت کند. بنابر همان مضمون به تصویر ستاد بزرگداشت، با توجه به تجربه امکانات جایگاه و رشته دار دانشگاه تهران نظام آموزش عالی کشور، مسئولیت انجام بنامه‌ریزی دانشگاه و گذار کردن کمیته پژوهشی بهائیس دانشگاه تهران، بر آن شد تا ضمن بنامه‌ریزی شایسته برای برگزاری بهائیس یکصدین سالگرد مشروطیت، به چاپ نشریاتی از میراث مکتوب مشروطه ایران به ویژه برخی از روزنامه‌های مشهور و مجله‌های عصر مشروطیت بپردازد. انگیزه و اعتقاد کمیته پژوهشی برای راه‌اندازی چنین پیشنهادی بود که با تجدید چاپ نشریات آثار و جای این میراث فرهنگی تاریخی، اقرون بر آن که آنها از گذر زمان و تطاول ایام مصون بمانند. بهر مطالعات تاریخی و زمینه‌ساز پژوهشی و پژوهشگران تاریخ معاصر ایران، بر این منابع ارزشمند که گنجینه‌ای کشور با گنجینه‌ای از نابودی آن عصر را به دشواری در دسترس محققان و پژوهشگران می‌دهند، چهار اثر خواهد شد.

پس از تصویب تأیید پیشنهاد دانشگاه تهران، توسط ستاد بزرگداشت یکصدین سالگرد مشروطیت ایران، کمیته علمی بهائیس مملکت تجدید چاپ نشریات از روزنامه‌ها و مجله‌ها متناسب ^{خط} عصر مشروطه را فراهم آورد. با آماده شدن تعدادی از روزنامه‌های مشهور و مجله‌های مشهور برای انتشار اکنون جای خرسندی است که در کنار بهائیس بین المللی مشروطه، نشریاتی از میراث تاریخی ایران معاصر نیز در دستیار اصحاب فرهنگ و اندیشه قرار می‌گیرد.

کمیته پژوهشی ستاد بزرگداشت یکصدین سالگرد مشروطیت

دولت خان پشاور
مجلت آموزگار
آموزگار
۲۹
۱۳

www.ketab.ir

سال اول
شمارگان ۱ تا ۲۳

روزنامه آموزگار: سال اول ۱۲۶۸، شماره ۲۳-۱/ مجری توسعه تحقیقات و توسعه علوم انسانی؛ [برای]
کمیته پژوهشی ستاد بزرگداشت یکصدمین سالگرد مشروطیت، دانشگاه تهران؛ مقدمه: فریدون نوزاد. --
تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات و چاپ، مؤسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی، ۱۳۸۴.
۱۰۸ ص. ISBN:964-8168-38-5: ۲۰۰۰۰ ریال

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. آموزگار (روزنامه). ۲. نشریات ادواری فارسی. الف. ستاد بزرگداشت یکصدمین سالگرد مشروطیت.
ب. مؤسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی. ج. دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات و چاپ.
۲۱۸ ف/ ۹۵ AP ۵۹

کتابخانه ملی ایران ۸۴-۱۱۳۷۰ م

روزنامه آموزگار

سال اول شمارگان ۱ تا ۲۳

کمیته پژوهشی ستاد بزرگداشت یکصدمین سالگرد مشروطیت، دانشگاه تهران

ناشر: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران

مجری: مؤسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی

مقدمه: فریدون نوزاد

مدیر فنی: صادق حیدری نیا

گروه نمایه سازی و فراهم آوری: کلثوم اباذری، اکبر عباس زاده، زهرا باصری

خطاطی طلیعه: عظیم هادی پور

تجدید چاپ: نوبت نخست - تهران، ۱۳۸۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

تمام حقوق این اثر برای دانشگاه تهران محفوظ است.